

УДК 159.9

А-43

Рекомендовано до друку Вченою радою Вищого навчального приватного закладу «Дніпровський гуманітарний університет» (протокол від 29.02.2024 № 5).

А-43 Актуальні проблеми психології в умовах політичної та економічної нестабільності: матер. II Міжнар. наук.-практ. конф. (Дніпро, 22 груд. 2023 р.). Дніпро : ВНПЗ «Дніпровський гуманітарний університет», 2024. 100 с.

Збірник містить матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції «Актуальні проблеми психології в умовах політичної та економічної нестабільності» (22.12.2023), у роботі якої взяли участь зарубіжні та вітчизняні теоретики та практики в галузі психології й медицини, здобувачі вищої освіти та докторанти закладів вищої освіти.

Матеріали науково-практичної конференції надруковані в авторській редакції.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

докт. юрид. наук, проф. **Олег КИРИЧЕНКО** (*голова*); канд. юрид. наук, доц. **Тетяна ЛЕЖНЄВА** (*заст. голови*); канд. псих. наук, доц. **Людмила ПРИСНЯКОВА** (*заст. голови*); **Андрій МІРОШНИК** (*секретар*); докт. політ. наук, проф. **Олег АГАРКОВ**; докт. псих. наук, проф. **Олександр САМОЙЛОВ**; докт. мед. наук, проф., засл. лікар України **Ірина СПРІНА**.

ISBN 978-966-981-878-2

© ВНПЗ ДГУ, 2024

© Автори, 2024

http://umo.edu.ua/images/content/nashi_vydanya/pislya_dyplom_osvina/1_2017/%D0%93%D0%A3%D0%A1%D0%95%D0%92.pdf

Несправа Микола Вікторович
доктор філософських наук, професор,
професор кафедри психології
Дніпровського гуманітарного університету

СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ У ЦІННІСНО-СМИСЛОВІЙ СФЕРІ ОСОБИСТОСТІ

Соціальна відповідальність – це концепція, яка описує зобов'язання та взаємодію організацій, бізнесу та особистостей у контексті позитивного впливу на суспільство та довкілля. Це поняття передбачає свідомість і відповідальність за соціальні та екологічні наслідки дій людства. Соціальна відповідальність є новим рівнем розвитку суспільства, а також новою стратегією та концепцією, що інтегрує національну стратегію, загальні людські цінності та етичну поведінку різних суб'єктів: бізнес- організацій, споживачів, працівників, органів влади, інститутів громадянського суспільства, науково-дослідницьких установ та вищих навчальних закладів [1].

На сучасному етапі країни світу активно долучаються до концепції соціальної відповідальності як на локальному, так і на глобальному рівні. Міжнародна діяльність у цьому напрямку регулюється стандартами, такими як ISO-26000, і розширюється впливом глобальних ініціатив, таких як Глобальний договір, який об'єднує не лише бізнес-структури, але й провідні навчальні заклади у різних країнах.

На освітньому рівні виникає актуальне завдання формування соціальної відповідальності серед майбутніх фахівців, зокрема у сфері психології, оскільки їхня робота передбачає вплив на соціально-психологічні проблеми, такі як ціннісна криза, екзистенційний вакуум, дискримінація, насильство, емоційне вигорання, втома від співчуття та втрата сенсу життя.

Новизна зазначеної роботи полягає у розгляді взаємозв'язку соціальної відповідальності особистості психолога з його ціннісно-смісловою сферою у контексті логотерапії, оскільки розроблений Віктором Франклом напрям охоплює базові категорії, як відповідальність, свобода волі, цінності, духовність, трансцендеція, горизонти, сенс життя. Окрім того, проблематика соціальної відповідальності психолога у період військового стану в країні актуалізувалась особливо гостро, оскільки має прояви у таких напрямках, як допомога людині у пошуку сенсу життя, психологічна підтримка у кризових ситуаціях та ситуаціях невизначеності, запобігання психосоматичним захворюванням, подолання ціннісної кризи, підвищення рівня резильєнтності особистості та вихід з екзистенційного вакууму.

Дискурс з проблеми соціальної відповідальності висвітлено у працях українських науковців: Г. Балл (2008), М. Сачин (2008), О.Ковальчук (2012; 2015), О. Винославська (2011), О.Кузьмін (2016).

Огляд джерельної бази з проблематики дослідження ціннісно-сміслової сфери особистості свідчить про найчастіші цитування робіт таких авторів, як Г.Чайка (2015), Т.Антоненко (2017), О.Москаленко (2013), С. Мотков (2018), В. Сливка (2020), Г. Гуменюк (2016), І. Панок (2022).

Особливості зв'язку відповідальності та ціннісно-сміслової сфери особистості відображено у працях закордонних учених, таких як В. Франкл, М. Шелер, Т. Пурйо, Е.Лукас, А. Батіані. Зокрема, В. Франкл розглядав цінності у контексті феноменологічного аналізу, досліджував їх емпіричним шляхом, у результаті чого виділив три групи цінностей: цінності творчості, цінності переживання та цінності відношення [2, 3, 4]. Це три основних напрями, за якими людина може знайти сенс життя.

Однак, учені розглядали співвідношення зазначених категорій відбувався у відносно мирний час, коли було збережено принцип неперервності. На сьогодні на розвиток соціальної відповідальності впливає ситуація, у якій знаходяться люди, та відповідні ціннісні трансформації, що пов'язані зі швидкою зміною зовнішніх обставин, на які особистість не здатна впливати та контролювати. Логотерапія навчає нас тому що, якщо втрачено можливість впливати на ситуацію, відсутня здатність контролювати події, що відбуваються, то на допомогу приходять цінності-відношення, оскільки людина в силах змінити своє ставлення і знайти доцільні способи впоратись з труднощами. За словами В. Франкла, логотерапія орієнтована на майбутнє, а саме на ті можливості сенсу, які очікують людину у майбутньому. Логотерапія – це терапія що орієнтована на сенс [5].

Таким чином, зв'язок соціальної відповідальності з ціннісно-сміисловою сферою особистості, зокрема через логотерапію Віктора Франкла, свідчить про те, що соціальна відповідальність, цінності та сенс життя є важливими складовими самореалізації особистості, що підкреслює значення розвитку соціальної відповідальності на індивідуальному рівні, особливо в умовах воєнного стану.

Список використаних джерел:

1. Ковальчук О., Канциренко О. Взаємозв'язок соціальної відповідальності як цінності з психологічним благополуччям української молоді. *Організаційна психологія. Економічна психологія*. Київ : «ЛОГОС». 2016. №.1 (4). С. 37-44.

2. Ковальчук О. Освіта, заснована на цінностях, у контексті логотерапії. *Актуальні питання надання психологічної допомоги в системі освіти під час воєнного стану* : матер. Міжнар. наук.-практ. конф. КЗВО «ДАНУ» ДОР (24.11.2022). С. 86-90.

3. Несправа М. В. Тріада цінностей у логотерапії Віктора Франкла як орієнтир збереження психічного здоров'я людини. *Актуальні питання*

надання психологічної допомоги в системі освіти під час воєнного стану :
матер. Міжнар. наук.-практ. конф. КЗВО «ДАНО» ДОР (24.11.2022). С. 32-35.

4. Пурыо Т. Духовні можливості логотеорії Віктора Франкла. Інструкції для успішного застосування / пер. з англ. : Українська Асоціація Логотерапії та Екзистенційного Аналізу (УАЛЕА). Харків : ПП «Скат», 2022. 248 с.

5. Франкл В. Базові концепти логотерапії. Пер. з нім. Колмакова І. Ю. Харків : Вид-во «Гуманітарний Центр», 2022. 104 с.

Носенко Елеонора Львівна

доктор психологічних наук, професор,
професор кафедри психології

Дніпровського гуманітарного університету

Салюк Марина Анатоліївна

кандидат психологічних наук, доцент,
доцент кафедри психології

Дніпровського гуманітарного університету

**ПЕРСПЕКТИВИ ВПРОВАДЖЕННЯ ЛОГОТЕРАПІЇ В ОСВІТНІ
ПРОГРАМИ СУЧАСНИХ ОСВІТНІХ ЗАКЛАДІВ**

Впровадження логотерапії в освітні програми може бути корисним для розвитку студентів, надання їм інструментів для пошуку сенсу та підвищення психологічного благополуччя.

Так, освітні програми можуть включати модулі або курси, які ознайомлюють студентів з основними принципами логотерапії. Такі курси можуть включати вивчення поняття сенсу, цінностей, пошуку життєвого напрямку, роботи зі значущими цілями та розуміння людської природи. Це можуть бути як курси для студентів психологічного факультету, так і для студентів з інших спеціальностей, що мають інтерес до психології та саморозвитку.

Освітні програми можуть створити можливості для студентів застосовувати принципи логотерапії в практичних ситуаціях. Наприклад, студенти можуть брати участь у волонтерських програмах, де вони працюють з вразливими групами або людьми, що переживають труднощі, і використовують принципи логотерапії для підтримки та надання допомоги.

Навчання вчителів та викладачів основам логотерапії може забезпечити їм необхідні інструменти для розуміння і підтримки студентів у пошуку сенсу та самореалізації. Вчителі можуть використовувати логотерапевтичні підходи та методики в класній кімнаті, щоб сприяти розвитку студентів.

Включення групових діалогів та роботи у малих групах в освітні програми може допомогти студентам обговорювати та розділяти свої думки, почуття та досвід у контексті пошуку сенсу. Це надає можливість для